

Ytterligare om realbeskattning av låneräntor

Carsten Welinder diskuterar vilka effekter en real beskattning av låneräntor skulle få för olika typer av låntagare. Hans slutsats är att det vore svårt att behandla alla låntagare lika varför blott begränsade lättnader kan ske. □

I stort sett har vi resignerat i fråga om möjligheten att bevara penningvärdet. Det ligger då nära till hands att fråga sig om ej i varje fall inflationens värsta skadeverkningar kan elimineras. Det är därför glädjande att Harald Dickson i *Ekonomisk Debatt* 2/80 tagit upp den gamla frågan om realbeskattning till diskussion. Kort sagt är hans tankegång att inflationen medför en "amortering" av en skuld som bör dras från den avdragsgilla räntan. Då en realbeskattning ej genomförts i något land, kan man dock fråga om den, liksom real- eller indexlån, utgör annat än en teoretiskt tilltalande skrivbordskonstruktion.

Antag att långgivare – inklusive bankkunder – erhåller 10 procents ränta och levnadskostnaderna stiger lika mycket. Göres penningvärdeförsämringen avdragsgill, är det liktydigt med en nominell ränta på 25 procent vid 60 procents marginalskatt. Antar vi att utlåningsräntan är 12 procent och låntagare ej får avdra penningvärdeförsämringen, stiger deras räntekostnad så att den motsvarar en nominell ränta på 30 procent med bibehållen avdragsrätt. Överstiger prisstegringen låneräntan, skall vid en konsekvent realbeskattning låntagarna beskattas för skillnaden, men härifrån bortser vi för att ej helt lämna det praktiska mark.

Om en räntehöjning till 25 procent för långgivare förefaller mycket beror detta på att vi vant oss att bortse från inflationens verkningar. Hela den efter skatt behållna räntan får läggas till kapitalet för att detta ej skall sjunka i värde. För låntagarnas del blir bilden mera differentie-

rad. Är det skäligen att påföra dem en kostnad som motsvarar den fördel en realbeskattning vid oförändrad räntenivå innebär för långivarna? Svaret blir beroende av den fördel låntagarna drar av inflationen, och det är ej säkert att denna gagnar dem lika mycket som den skadar långgivaren. Vi kan skilja mellan konsumtionslån, lån av företag, villa- och övriga fastighetslån.

Att inflationen uppmuntrar till *konsumtionslån* är välbekant. Här vore en realbeskattning självfallet motiverad för såvitt ej en bättre metod stode till buds. Då räntorna å konsumtionslån är levnadskostnader, bör de ej vara avdragsgilla. Detta underlättas väsentligt av att numera enligt konsumentlagen räntor å konsumtionslån skall öppet redovisas. Att detta skulle träffa avbetalningsköp och kontokort är ingen nackdel.

För *företag* skulle däremot en räntehöjning till nominellt 30 procent – i ovannämnda fall 12 procent efter avdrag från skatt – bli för mycket. Visserligen utgår vid ett reall betraktelsesätt 10 procents inflationsamortering och blott 2 procent är en verklig räntekostnad. Men för företagens kalkyler är det utan intresse hur deras skulder påverkas av konsumentprisindex. Drives detta upp på grund av lönestegringar, höjda oljepriser etc., innebär detta ej någon "amortering" av deras skulder.

En övergång till realbeskattning krävde alltså en sådan räntesänkning för företagen att deras nettobelastning bleve i huvudsak oförändrad. För långivarna innebure den i så fall i genomsnitt ingen fördel. Däremot skulle den skada dem med lägre och gagna dem med högre än genomsnittlig marginalskatt. Vill man ej att en övergång till realbeskattning skall förbindas med en räntesänkning som gör den meningslös för den genomsnittlige långgivaren, får man alltså bevara avdragsrätten för företagens del. Detta skulle väsentligt öka deras konkurrenskraft på kreditmarknaden.

I fråga om *villabeskattningen* kan vi

skilja mellan hur inflationen påverkar realkapitalets beskattning och avdragsrätten för låneräntor. När den nuvarande villabeskattningen infördes 1954 sattes schablonbeloppet till 3 procent, vilket motsvarade obligationsräntan. Man ville alltså träffa villans nettoavkastning, om också försiktigt beräknad. Inflationen har sedan dess drivit upp nettoavkastningen utan att schablonbeloppet anpassats härefter. Detta har lett till en skatte-subvention, vilken är oberoende av om villan är belånad eller ej -- bortsett från att skuldsättning kan göra att garantibeskattningen inte upphäves av procentavdraget. En konsekvent villabeskattning kräver att schablonbeloppet sättes lika med realkapitalets verkliga avkastning.

Inflationen ger den skuldsatte villaägaren härutöver tvenne fördelar. Den gör den årliga kapitalkostnaden lättare att bära och medför en real försäljningsvinst å det egna kapitalet som i regel är skattefri.

Bör man som Dickson föreslår successivt införa realbeskattning av villaägarnas låneräntor? Ett skäl är att avkastningen av villor är bättre än av företag, men detta minskas om den förra beskat-

tas fullt ut. Visserligen kan man söka kompensera orättvisor i beskattningen genom bostadssubventioner, men det statsfinansiella läget talar för att dessa snarare bör sänkas än höjas.

Enligt vad ovan sagts borde vid alla tillgodohavanden avdrag från räntan ges för kapitalets vardeminskning, medan det är svårt att behandla alla skulder på samma sätt. Närmast till hands ligger att göra undantag för lån av företag. Men att hindra att en sådan skillnad i beskattning missbrukas torde vara ytterligt svårt. Den enda åtgärd på skuldsidan som förefaller möjlig att omedelbart genomföra är att vägra avdrag för räntor å konsumtionslån, dit kanske även räntor å sommarvillor kunde hänföras. Den kompensation som i praktiken kan ges långivare är att använda de ökade skatteinkomster som härigenom erhållas till skattelindringar. Dessa bör ej även komma långivare till del som har större skulder än fordringar och alltså vinner på inflationen. Detta krav fyller ej de skattefria kontona men väl sparavdragen med 800 resp 1 600 kronor enligt 39 § KL. Dessa bör starkt ökas.

*Carsten Welinder**

*Forfattaren är professor emeritus vid Lunds universitet.